

jestliže matka v úmyslu usmrtit své dítě mu nepodává potravu a dítě v důsledku tohoto zemře, dopustí se vraždy, neboť je nositelkou speciální adresné povinnosti vyživovat své dítě, která vyplývá ze zákona o rodině). *Následek* trestného činu lze vymezit jakožto poruchu (např. újma na zdraví, majetková škoda) či ohrožení (nebezpečí smrti, nebezpečí zavlečení nakažlivé choroby) chráněného objektu. *Příčinná souvislost* mezi jednáním a následkem je dána tehdy, jestliže bez jednání by následek nenastal buď vůbec, anebo by nastal, ale podstatně jinak.

Obecně fakultativními znaky objektivní stránky jsou místo, čas a způsob spáchání. Např. spáchání výtržnosti na místě veřejnosti přístupném (§ 202 tr. zák.), konání služby v nepřátelském vojsku za válečného stavu (§ 114 tr. zák.) či usmrcení jiného zvláště surovým nebo trýznivým způsobem (§ 219 odst. 2 písm. b) tr. zák.). K fakultativním znakům dále patří účinek, který se projeví na předmětu útoku.

Subjektivní stránka trestného činu

Subjektivní stránka charakterizuje čin z vnitřního pohledu, z hlediska psychiky pachatele.

Obligatorním znakem subjektivní stránky je *zavinění*, které představuje vnitřní psychický vztah pachatele k vlastnímu trestnému činu a jeho následkům. *Zavinění* je tvořeno dvěma složkami – vědomostní (představovou) a volní. Podle těchto složek rozlišujeme dvě základní formy zavinění – úmysl a nedbalost. Tyto dále dělíme na úmysl přímý a nepřímý, nedbalost vědomou a nevědomou.

Úmysl přímý (§ 4 písm. a) tr. zák.) je dán tehdy, jestliže pachatel věděl, že může svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem a chtěl tak učinit, *úmysl nepřímý* (§ 4 písm. b) tr. zák.) je dán tehdy, jestliže pachatel věděl, že může svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem a pro případ, že se tak stane, s tím byl srozuměn. O *nedbalost vědomou* (§ 5 písm. a) tr. zák.) půjde tehdy, jestliže pachatel věděl, že může svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že k tomu nedojde. V případě *nevědomé nedbalosti* (§ 5 písm. b) tr. zák.) pachatel nevěděl, že svým jednáním může porušit či ohrozit zájem chráněný trestním zákonem, ač o tom vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl.

Ve skutkové podstatě uvedené ve zvláštní části trestního zákona může být forma zavinění výslovně uvedena – např. kdo úmyslně usmrtí jiného, kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt, kdo jiného vydá, byť i z nedbalosti, nebezpeční pohlavní nákazy.

V řadě skutkových podstat však není forma zavinění uvedena. Jedná-li se o skutkovou podstatu základní, platí ustanovení § 3 odst. 3 tr. zák., podle něhož k trestnosti činu je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti. V případě kvalifikovaných skutkových podstat platí pravidlo opačné, vyjádřené v ustano-